

Sveriges Folkskollärareförbund och de större städernas lärarekongress, samlade till överläggning i Stockholm den 4 - 5 januari 1920 för behandling av bl.a. folkskollärarekårens lönefråga, ha beslutat i denna sak enhälligt göra följande uttalande:

Kongresserna ~~ska~~ uttrycka sitt allvarliga beklagande av att den ekonomiska likställighet mellan i utbildnings- och tjänstehänsyn jämförliga befattningshavare, som av statsmakterna vid senare löne regleringar konsekvent iakttagits, icke tillämpats på folkskolans lärarekår, vare sig då det gäller de fasta lönebeloppen eller ifråga om kristidstilläggen.

Då givetvis även på folkskolans område de allmänna lagarna för köp av arbetskraft göra sig gällande, måste detta med nödvändighet medföra, att lärarebanan rekryteras med kvalitativt undermålig arbetskraft, och, därest ej snar rättelse sker, inom kort avfolkas.

Den hastigt tilltagande lärarebristen torde redan nu därom bära ett oförtydligt vittnesbörd.

Till belysande av den ytterst ofördelaktiga undantagsställning folkskolans lärarekår intar i förhållande till andra i det allmänna tjänst stående tjänstemannagrupper må anföras några exempel.

Manlig lärare åtnjöt under år 1919 en totalinkomst, som med c:a 1500 - 2800 kr. understeg de allra lägst avlönade real-skolebildade tjänstemännens / i 8:de lönegraden / vid kommunikationsverken, och var ungefär 2400 - 3250 kr. lägre avlönad än tjänstemän av tionde lönegraden.

Folkskollärarinnas löneförmåner understeg under samma år med c:a 800 - 1300 kr. de lönebelopp, som utgingo till med 8:de lönegradens tjänstemän jämförliga kvinnliga befattningshavare vid statens oovannämnda verk.

Jämföras enbart de nyreglerade fasta lönebeloppen / sedan från statstjänstemännens dragits en enligt hittills gällande grunder till 20 % å egentlig lön beräknad ersättning för bostad och bränsle / finner man, att manlig lärare i folkskola åtnjuter c:a 73 - 79 % av t.ex. stationskrivares och 63 - 70 % av bokhållares lön. / Beloppen gälla billigaste ort samt lägsta och högsta lönegraden /.

Motsvarande jämförelsetal för folkskollärarinnorna och de kvinnliga befattningshavarne bli 84 - 93 och 80 - 88 %.

Förhållandet mellan avlöningen för manlig och kvinnlig arbetskraft under föregående år är följande:

Vid allmänna läroverken / adjunkter och lektorer / ungefär 20 - 30 % högre lön för manlig än för kvinnlig; inom kommunikationsverken / stationsskrivare, bokhållare m.fl. / 30 - 50 %; inom folkskolan 8 - 16 %.

Av ovanstående jämförelse framgår dels att arbetet inom folkskolan - såväl manligt som kvinnligt - anses synnerligen mindervärdigt, dels ock att särskilt den manliga arbetskraften är förhållandevis väsentligt sämre avlönad än på andra områden i det allmänna tjänsten.

Detta sistnämnda förhållande synes oss tyda på att de ansvariga inom samhället skulle vara av den meningen, att tidsförhållandena nu äro sådana, att vid viljans och karaktärens danning hos det uppväxande släktet det manliga inflytandet bör undanträngas, och att en enbart kvinnlig prägel bör sättas på den generation, som i framtiden skall hävda vårt folks ställning bland nationerna.

Det tillkommer icke oss att i detta fall fälla utslaget, men vår verksamhet, som festrare har bibringat oss den övertygelsen, att detta icke vore lyckligt, en mening som för övrigt tidigare hävdats av undervisningsväsendets högsta målsman i vårt land, nuvarande staterådet och chefen för ecklesiastikdepartementet.

Det ovan berörda underskattandet av läraregårningen enbart på folkskolans område synes oss så mycket mera botänkligt, som denna skola fått sig anförtrödd den ur samhälleliga synpunkt ytterst ansvarsfulla uppgiften att fostra de 93 % av det uppväxande släktet, således nästan hela den kommande generationen.

Denna synpunkt synes oss böra behjärtas såväl av de samhällsklasser, som för sina barns andliga och kulturella vård äro hänvisade till folkskolan, som ock av den, som, ehuru de för barnens fostran anlita de högre läroanstalterna, dock i en väl tillgodosedd folkupplysning se en garanti för ett sunt och lyckligt samfundsliv.

Lärarens ansvarsfulla uppgift och nödvändigheten av att genom rättvisa lönevillkor förskaffa dugande lärarekrafter erkännes oförbehållsamt, då det gäller de statliga läroanstalterna, varför man också med orubblig konsekvens fasthållit likställighetsprincipen, då

det gällde de statsanställda lärarne och därvid t.o.m. understrukit, att dessa rättvisligen borde avlönas något högre än med dem i övrigt jämförliga befattningshavare på andra områden.

I överensstämmelse härmed rättas också den avvikelse från sagda princip, som av lärarelönenämnden föreslagits ifråga om lektorernas avlöning, varjämte innevarande års riksdag, för att ej den en gång fastställda relationen mellan lönebeloppen skulle rubbas, tillerkändes dem tillfällig löneförbättring.

För att i alla avseenden ernå fullständig likställighet förordar dessutom såväl statsutskottet som riksdagen att de i likhet med andra statsanställda befattningshavare skulle komma i åtnjutande av ortstillägg.

Då man sålunda under framhållande av att rättvisankräv-de full likställighet även genomförde en sådan betonades tillika gent emot de statsfinansiella betänkligheterna, att "svenska staten väl dock icke är så fattig, att den icke kan iakttaga rättvisans krav, när den vill lagstifta ifråga om sina befattningshavares löneförmåner".

Då det torde vara en statsangelägenhet av allra största betydelse, att även åt folkskolan söka förvärva dugande arbetskraft, som är fullt skickad att göra vårt folk kulturellt jämbördigt med andra nationer, och då staten hittills ansett sig äga rätt att bestämma skälig lön även för folkskolans lärare, torde den ovan anförda motiveringen äga tillämpning även på denna kår.

På grund av ovan anförda förhållanden anse kongresserna, att såväl rättvisa och billighet som ock hänsynen till folkskolans samhällseliga uppgift kräva, att folkskolans lärare bli ifråga om löneförmånerna fullt likställda med i utbildnings- och tjänstehänseende jämförliga befattningshavare i det allmännas tjänst.

I och för uppnående av en sådan likställighet uttala kongresserna följande önskemål:

- 1/ Utredning snarast möjligt beträffande vilka i allmän tjänst stående befattningshavare, som i sistnämnda hänseende äro närmast jämförliga med folkskolans lärare.
- 2/ På denna utredning grundad omreglering av de fasta lönebeloppen.
- 3/ Lagstadgade ortstillägg beräknade å de kontanta löneförmånerna samt dyrtidstillägg efter sammaggrunder som för statsanställda befattningshavare s a m t
- 4/ att till förbättrande av den i ekonomiskt avseende ogynnsamma ställning, folkskolans lärarekår under de senaste åren kommit att intaga, hela den kontanta lönen må utbetalas av statsmedel.

4.

- 5/ att, intill dess ovanberörda utredning samt förslag om definitiv lönereglerng kan föreläggas riksdagen, manlig lärare i folkskola måtte komma i åtnjutande av dels tillfällig löneförbättring till samma belopp, som under 1918 tillkom familjeförsörjare, dels fullt dyrtidstillägg å såväl det hittillsvarande statsbidraget som å nämnda löneförbättring samt slutligen
- 6/ att förslaget om definitiv lönereglerng måtte föreläggas 1921 års lagtima riksdag.